Inleiding persconferentie OFS Najaar 2020

- Van harte welkom bij deze persconferentie over het Overzicht Financiële Stabiliteit (OFS). Voordat ik u het woord geef, wil ik graag eerst kort de belangrijkste elementen uit ons OFS toelichten.
- Net als in het voorjaar staan uiteraard de gevolgen van de coronacrisis voor de financiële stabiliteit centraal. Inmiddels is deze crisis ruim een half jaar gaande en moeten we helaas constateren dat we in de gevreesde tweede golf aan besmettingen zitten. Waar staan we nu in deze crisis en hoe heeft de financiële sector zich tot nu toe gehouden? Daar wil ik graag een paar dingen over zeggen.
- Allereerst is de onzekerheid over de economische gevolgen van deze crisis nog onverminderd groot. De krimp van de Nederlandse economie is tot nu toe iets minder sterk dan in het voorjaar werd gevreesd. Maar nu het aantal besmettingen opnieuw is opgelopen, neemt de onzekerheid weer toe. Dit omdat nieuwe maatregelen noodzakelijk lijken, maar ook omdat consumenten en ondernemers weer terughoudender worden. Pas wanneer het virus onder controle is, kunnen we een goede inschatting maken van de totale economische schade. En het is belangrijk om ook nu weer op te merken dat er geen afruil is tussen economie en gezondheid. Ook zonder maatregelen zal de economie geraakt worden. Het is hoe dan ook van belang dat iedereen een bijdrage levert aan inperking van het virus. Dit is in het belang van onze gezondheid, maar ook in het belang van de economie.
- Een belangrijke – en positieve – constatering is dat het financiële stelsel tot nu toe weerbaar is gebleken. Dat heeft er natuurlijk mee te maken dat deze crisis van buiten het financiële stelsel komt. In

die zin is deze crisis totaal anders dan de kredietcrisis, toen de problemen juist in de financiële sector begonnen en leidden tot negatieve *spillovers* naar de economie. We zien ook dat de hervormingen na de kredietcrisis hun vruchten afwerpen. Banken hebben hierdoor nu een veel betere uitgangspositie, waardoor ze beter in staat zijn de gevolgen van de coronacrisis op te vangen.

- Om de economische schade te beperken, hebben overheden, centrale banken en toezichthouders op zeer grote schaal maatregelen genomen. Het is nog te vroeg om deze maatregelen te evalueren, maar het is wel duidelijk dat de ingrepen ervoor hebben gezorgd dat de rust op de financiële markten enigszins is teruggekeerd. Daarnaast dragen de maatregelen er direct en indirect aan bij dat de financiële sector haar rol goed kan blijven vervullen.
- Maar een groot deel van de economische impact sluimert nog onder de oppervlakte. Wanneer in de toekomst overheidsmaatregelen als de NOW-regeling en het belastinguitstel worden afgebouwd, en de moratoria van banken aflopen, zullen faillissementen gaan oplopen. Daar zullen we dus op voorbereid moeten zijn.

1) Hoe staat de financiële sector ervoor na ruim een half jaar coronacrisis?

- Door de forse interventies van centrale banken zijn financiële condities sinds het voorjaar sterk verbeterd en is het marktsentiment gekeerd. De economische vooruitzichten zijn uiterst onzeker, maar desondanks lijken beleggers over de gehele linie vrij optimistisch. Zij lijken daarbij te rekenen op de aanhoudende steun van centrale banken en overheden. Het

sentiment houdt daarmee iets gekunstelds en het risico op nieuwe correcties blijft daarom op de loer liggen. Daar bovenop komen onzekerheden rond Brexit en de Amerikaanse verkiezingen.

- Met betrekking tot banken wil ik graag nog even de pandemiestresstest die DNB in het voorjaar deed in herinnering roepen. Die stresstest liet zien dat banken ook onder behoorlijk ongunstige economische omstandigheden krediet kunnen blijven verstrekken. Pas bij een zogenoemd *perfect storm* scenario ontkomen banken er niet aan om de kredietverlening terug te schroeven. Vooralsnog zijn de economische gevolgen, ondanks het weer oplopende aantal besmettingen, duidelijk minder groot dan in beide zware scenario's. Banken zijn nog steeds voldoende schokbestendig en hebben de kredietkraan open kunnen houden.
- Tegelijkertijd is het voor banken een beetje stilte voor de storm. Tot nu toe zijn relatief weinig bedrijven en huishoudens in financiële problemen gekomen. Maar dit gaat ongetwijfeld veranderen. Vooral als de steunmaatregelen worden afgebouwd. Banken zijn zich hier terdege van bewust en hebben om die reden forse voorzieningen getroffen voor leningen die in de toekomst mogelijk niet kunnen worden afbetaald.
- Voor verzekeraars geldt dat zij niet zozeer direct worden geraakt door de coronacrisis, maar dat zij al langere tijd onder grote druk staan door de voortdurend lage rente. Vooral levens- en uitvaartverzekeraars hebben hier last van.
- Pensioenfondsen hebben in het voorjaar te maken gehad met een harde klap op de dekkingsgraden, waarna er gedeeltelijk herstel is ingetreden. Hun financiële positie blijft echter onverminderd kwetsbaar. Positief is dat er afgelopen zomer met het

pensioenakkoord belangrijke stappen zijn gezet richting een toekomstbestendiger pensioenstelsel.

2) Wat betekent dit alles voor beleid? Hoe kunnen we er voor zorgen dat de schade voor de economie en de financiële sector beperkt blijft, nu het virus weer opleeft en de pandemie voortduurt?

- De belangrijkste uitdaging blijft om te voorkomen dat de economische crisis alsnog tot een financiële crisis leidt. Dat zou de problemen namelijk echt verergeren en de economie in een negatieve spiraal brengen. Al onze inspanningen zijn er dan ook op gericht om dat te voorkomen.
- De zeer omvangrijke steunmaatregelen die zijn genomen door overheden hebben eraan bijgedragen dat de financiële sector de schok tot nu toe heeft kunnen dempen, in plaats van deze te versterken.
- Zeker nu we in een tweede golf zitten moeten we extra voorzichtig zijn met het te snel afbouwen van deze crisismaatregelen. Dat zou namelijk kunnen leiden tot grotere economische schade en grotere risico's voor de financiële sector. De kosten van te vroeg stoppen zijn vooralsnog groter dan de kosten van te lang doorgaan. Om klifeffecten te voorkomen is het van belang om te zijner tijd op een voorspelbare en geleidelijke manier de steunmaatregelen af te bouwen.
- Bij een zware schok als deze, die volledig van buitenaf komt, is het overigens logisch dat de overheid een groot deel van de schok opvangt. Nederland kan zich ook een tijdelijk hogere staatsschuld permitteren. Dat de overheid haar steunmaatregelen nu voor een langere periode heeft vastgelegd, helpt om de onzekerheid voor bedrijven en huishoudens te verkleinen.

- Uiteraard is Nederland ook afhankelijk van wat er in andere landen gebeurt. Onze economie en financiële sector zijn sterk verweven met die in andere Europese landen. Daarom is het goed dat er afgelopen zomer een Europees herstelfonds in het leven is geroepen. We moeten voorkomen dat deze crisis leidt tot nog meer scheefgroei in Europa.
- DNB zelf heeft banken extra ruimte gegeven om de kredietverlening in stand te houden en eventuele verliezen op te vangen door de buffereisen voor de grootbanken aan te passen. Gelet op de huidige onzekerheid handhaaft DNB deze maatregelen voorlopig. De ondergrens op de risicoweging van hypotheken en de contracyclische buffer zullen in ieder geval niet voor ultimo 2021 van kracht worden.
- Om samen te vatten: we zitten nog steeds in een historisch diepe economische crisis. Tot nu toe heeft dit gelukkig niet geleid tot een financiële crisis. Maar met het aanwakkeren van de pandemie neemt de economische onzekerheid opnieuw toe. Daarmee is de belangrijkste uitdaging in deze volgende fase om de economische schade te beperken en te voorkomen dat de crisis overslaat naar de financiële sector.
- Hiermee wil ik graag mijn inleiding afsluiten. Ik ben graag bereid uw vragen te beantwoorden.